

I. ĐỌC HIỂU (4,0 điểm)

Đọc văn bản sau:

ĐẤT NƯỚC NHỮNG ĐÊM DÀI KHÔNG NGỦ
Nguyễn Việt Chiến

Đêm mưa lớn mẹ chong đèn thao thức
Lũ cuốn trôi ngập xóa những cánh đồng
Con tự hỏi, ngọn đèn kia tự hỏi:
Trong hồn người còn thao thức nào không?

Rừng trọc lốc mưa nguồn dâng lũ xoáy
Đồi sạt đồi nghe núi lở vào đêm
Bao thôn nhỏ bị vùi trong thảm họa
Bao kiếp người thoi thóp bị xóa quên

Đất nước những đêm dài không ngủ
Mẹ nuôi ta hạt thóc ngủ trong bùn
Con cá ngủ trong nhọc nhằn sóng bão
Chỉ mẹ ta thao thức với đất buồn

Chỉ mẹ ta thương đất đã ngàn năm
Bao xương máu như phù sa bồi đắp
Bao lớp người không nhớ tên rõ mặt
Phải ra đi trong thảm họa vô cùng

Đất nước những đêm dài mất ngủ
Thương Cửu Long thương đến tận sông Hồng
Khi đất nước đổi mặt cùng bão tố
Người bên người vượt qua mọi cuồng phong.

(Dẫn theo *Báo Thanh Niên* số 327, 23.11.2025, tr. 11)

Thực hiện các yêu cầu:

Câu 1. Xác định phương thức biểu đạt chính trong văn bản.

Câu 2. Trong khổ thơ thứ hai, những hình ảnh, từ ngữ nào diễn tả sức tàn phá của thiên tai?

Câu 3. Phân tích tác dụng của biện pháp tu từ nhân hóa trong dòng thơ sau:

Đất nước những đêm dài mất ngủ

Câu 4. Nhận xét về sự vận động cảm xúc của nhân vật trữ tình được thể hiện trong văn bản.

Câu 5. Hai ngữ liệu sau đây có sự tương đồng nào về ý nghĩa?

- Đêm mưa lớn mẹ chong đèn thao thức
Lũ cuốn trôi ngập xóa những cánh đồng
(Đất nước những đêm dài không ngủ, Nguyễn Việt Chiến)
- Bàn tay kẻ cứu - tái tê
Thò qua mái ngói bốn bề nước trôi!
(Trích Đau lòng lũ lụt miền Trung, Phạm Ngọc Cảnh,
in trong cuốn Khoảng lặng xôn xao, NXB Hội Nhà văn, ...)

II. VIẾT (6,0 điểm)

Câu 1 (2,0 điểm)

Anh/Chị hãy viết đoạn văn nghị luận (khoảng 200 chữ) nêu cảm nhận về hình tượng đất nước trong văn bản ở phần Đọc hiểu.

Câu 2 (4,0 điểm)

Từ kết quả đọc hiểu văn bản *Đất nước những đêm dài không ngủ* và những hiểu biết của bản thân, anh/chị hãy viết bài văn nghị luận (khoảng 600 chữ) với chủ đề: **Biến đổi khí hậu không chỉ là vấn đề môi trường mà còn là phép thử đối với lòng nhân ái của con người.**

-----HẾT-----

Thí sinh không được sử dụng tài liệu. Giám thị không giải thích gì thêm.

Họ, tên thí sinh: ; Số báo danh:

Chữ kí của giám thị 1: ; Chữ kí của giám thị 2:

ĐÁP ÁN THAM KHẢO

I. ĐỌC HIỂU (4,0 điểm)

Câu 1.

Phương thức biểu đạt chính của văn bản là **biểu cảm**.

Câu 2.

Trong khổ thơ thứ hai, những hình ảnh, từ ngữ diễn tả sức tàn phá của thiên tai là: **“rừng trọc lốc”, “mưa nguồn dâng lũ xoáy”, “đồi sạt đồi”, “nghe núi lở vào đêm”, “bao thôn nhỏ bị vùi trong thảm họa”, “bao kiếp người thoi thóp bị xóa quên”**.

Những hình ảnh, từ ngữ ấy đã gợi lên sự dữ dội, khốc liệt của thiên tai và hậu quả nặng nề mà nó gây ra đối với thiên nhiên và con người.

Câu 3.

Biện pháp tu từ nhân hóa trong dòng thơ **“Đất nước những đêm dài mất ngủ”** đã làm cho hình tượng đất nước hiện lên như một con người có tâm trạng, có cảm xúc, biết thao thức, lo âu, đau đớn trước những mất mát do thiên tai gây ra. Qua đó, câu thơ nhấn mạnh nỗi đau chung của dân tộc, thể hiện tình yêu nước sâu

nặng và sự trần trụi, xót thương của nhà thơ trước cảnh đời cơ cực của nhân dân. Đồng thời, biện pháp này còn làm cho cách diễn đạt trở nên giàu sức gợi, giàu cảm xúc, dễ chạm đến trái tim người đọc.

Câu 4.

Sự vận động cảm xúc của nhân vật trữ tình trong văn bản diễn ra từ **xót xa, đau đớn, thao thức trước cảnh thiên tai tàn phá quê hương**, đến **thương cảm sâu sắc trước những mất mát của con người**, rồi **lắng sâu trong suy ngẫm về đất nước, về người mẹ, về bao lớp người đã hi sinh, chịu đựng vì quê hương**. Cuối cùng, cảm xúc được nâng lên thành **niềm tin vào tình người, vào sức mạnh đoàn kết của dân tộc trong hành trình vượt qua bão tố**. Đây là mạch cảm xúc tự nhiên, chân thành, đi từ đau thương đến hi vọng.

Câu 5.

Hai ngữ liệu có sự tương đồng về ý nghĩa ở chỗ: đều phản ánh **nỗi đau, mất mát, tang thương do lũ lụt, thiên tai gây ra**; đồng thời thể hiện **niềm xót thương sâu sắc đối với con người trong cảnh hoạn nạn**. Cả hai ngữ liệu đều gợi lên tình cảm nhân ái, sự đồng cảm và nhắc nhở con người cần biết quan tâm, sẻ chia, nâng đỡ nhau trước những đau thương của cuộc sống.

II. VIẾT (6,0 điểm)

Câu 1 (2,0 điểm)

Viết đoạn văn nghị luận (khoảng 200 chữ) nêu cảm nhận về hình tượng đất nước trong văn bản ở phần Đọc hiểu.

Trong văn bản *Đất nước những đêm dài không ngủ*, hình tượng đất nước hiện lên vừa đau thương, nhọc nhằn, vừa âm áp tình người và sáng lên sức mạnh vượt qua nghịch cảnh. Trước hết, đất nước được cảm nhận trong những mất mát nặng nề do thiên tai gây ra: lũ cuốn trôi cánh đồng, đồi sạt, núi lở, thôn xóm bị vùi lấp, con người thoi thóp trong thảm họa. Tuy nhiên, đất nước trong bài thơ không phải là một khái niệm trừu tượng mà được nhân hóa thành một sinh thể sống, biết đau, biết thao thức, biết “mất ngủ” trước nỗi bất hạnh của nhân dân. Đặc biệt, hình tượng đất nước gắn liền với hình ảnh người mẹ chong đèn trong đêm mưa lớn. Người mẹ ấy không chỉ là người sinh thành mà còn là biểu tượng cho tấm lòng yêu thương, sự hi sinh, đức bền bỉ và tình gắn bó sâu nặng với quê hương, đồng bào. Từ nỗi đau của một vùng đất, bài thơ mở ra tình thương rộng lớn của dân tộc: “Thương Cửu Long thương đến tận sông Hồng”. Vì thế, đất nước hiện lên thật gần gũi, thiêng liêng, giàu yêu thương và kiên cường trong bão tố.

Câu 2 (4,0 điểm)

Từ kết quả đọc hiểu văn bản *Đất nước những đêm dài không ngủ* và những hiểu biết của bản thân, anh/chị hãy viết bài văn nghị luận (khoảng 600 chữ) với chủ đề: Biến đổi khí hậu không chỉ là vấn đề môi trường mà còn là phép thử đối với lòng nhân ái của con người.

Biến đổi khí hậu đang trở thành một trong những thách thức lớn nhất của nhân loại trong thời đại hôm nay. Những hiện tượng thời tiết cực đoan như bão mạnh, mưa lớn kéo dài, lũ quét, hạn hán, xâm nhập mặn, cháy rừng, sạt lở đất ngày càng xuất hiện với tần suất dày hơn và mức độ nghiêm trọng hơn. Từ thực tế ấy, có thể khẳng định rằng biến đổi khí hậu không chỉ là vấn đề môi trường mà còn là phép thử đối với lòng nhân ái của con người.

Trước hết, biến đổi khí hậu là vấn đề môi trường vì nó gắn với sự thay đổi bất thường của khí hậu và hệ sinh thái trên Trái Đất. Khi nhiệt độ trung bình tăng lên, băng tan, nước biển dâng, thời tiết cực đoan gia tăng, môi trường sống của con người cũng bị đe dọa nghiêm trọng. Tuy nhiên, nếu chỉ xem biến đổi khí hậu là chuyện của thiên nhiên thì chưa đủ. Đằng sau những cơn bão, những trận lũ, những mùa hạn khô cằn là biết

bao số phận con người phải oằn mình gánh chịu hậu quả. Có người mất nhà cửa, có người mất ruộng đồng, có gia đình mất đi người thân, có những đứa trẻ phải sống trong thiếu thốn, bất an. Như vậy, biến đổi khí hậu đã vượt ra khỏi phạm vi môi trường đơn thuần để trở thành vấn đề của đời sống, của con người, của đạo đức xã hội.

Chính trong hoàn cảnh ấy, lòng nhân ái của con người được thử thách rõ rệt nhất. Khi thiên tai ập đến, câu hỏi đặt ra không chỉ là làm thế nào để cứu lấy môi trường mà còn là con người sẽ đối xử với nhau ra sao trước đau thương và mất mát. Ta sẽ thờ ơ, vô cảm trước nỗi đau của đồng loại hay biết rung động, sẻ chia, chung tay giúp đỡ nhau? Trong bài thơ *Đất nước những đêm dài không ngủ*, Nguyễn Việt Chiến không chỉ tái hiện sức tàn phá của thiên tai mà còn cho thấy nỗi đau chung của đất nước. Đất nước hiện lên trong những đêm dài thao thức, mất ngủ, nghĩa là đất nước đang đau cùng nhân dân, lo cùng nhân dân. Tình thương ấy không dừng ở một vùng miền mà lan tỏa từ “Cửu Long” đến “sông Hồng”. Đặc biệt, câu thơ “Người bên người vượt qua mọi cuồng phong” đã khẳng định một chân lí đẹp đẽ: trong hoạn nạn, tình người chính là sức mạnh giúp con người vượt lên nghịch cảnh.

Lòng nhân ái trước biến đổi khí hậu được thể hiện ở nhiều phương diện. Đó là sự đồng cảm sâu sắc với những người đang chịu thiệt hại bởi thiên tai; là những hành động cứu trợ, sẻ chia kịp thời; là tinh thần tương thân tương ái, lá lành đùm lá rách vốn đã trở thành truyền thống tốt đẹp của dân tộc ta. Sau mỗi đợt bão lũ, ta vẫn thường thấy những đoàn xe cứu trợ nối dài, những chuyến hàng chở đầy nhu yếu phẩm, những tấm lòng tình nguyện hướng về đồng bào vùng thiên tai. Đó chính là biểu hiện cụ thể của lòng nhân ái. Nhưng lòng nhân ái không chỉ dừng ở việc giúp đỡ sau thiên tai mà còn thể hiện ở ý thức sống có trách nhiệm với thiên nhiên trong cuộc sống hằng ngày: tiết kiệm điện nước, hạn chế rác thải nhựa, trồng cây xanh, bảo vệ rừng, giữ gìn nguồn nước, không tàn phá môi trường vì lợi ích trước mắt. Sống có trách nhiệm với môi trường cũng chính là một cách yêu thương con người, bởi môi trường bị hủy hoại thì con người là đối tượng chịu hậu quả đầu tiên.

Bên cạnh đó, biến đổi khí hậu cũng làm bộc lộ sự ích kỉ, vô cảm của một bộ phận người trong xã hội. Có người thờ ơ trước đau thương của đồng bào, coi thiên tai chỉ là một bản tin thoáng qua. Có người khai thác tài nguyên bừa bãi, phá rừng, xả thải vô trách nhiệm, góp phần làm môi trường sống ngày càng xấu đi. Thậm chí, có người còn lợi dụng thiên tai để trục lợi hoặc đánh bóng tên tuổi. Những hành động ấy không chỉ đáng lên án mà còn cho thấy sự thiếu hụt nghiêm trọng về ý thức và đạo đức.

Vì vậy, mỗi người cần nhận thức sâu sắc rằng ứng phó với biến đổi khí hậu không chỉ cần tri thức khoa học mà còn cần một trái tim nhân hậu. Chúng ta phải biết yêu thương con người, biết sống hài hòa với thiên nhiên, biết thay đổi lối sống để giảm bớt những tác động tiêu cực đến môi trường. Đặc biệt, người trẻ càng cần sống có trách nhiệm hơn với cộng đồng, không vô cảm trước nỗi đau của đồng loại và không thờ ơ trước những cảnh báo của thiên nhiên.

Tóm lại, biến đổi khí hậu không chỉ là vấn đề môi trường mà còn là phép thử đối với lòng nhân ái của con người. Trước những biến động dữ dội của tự nhiên, điều con người cần không chỉ là giải pháp công nghệ, những chính sách ứng phó mà còn là tình yêu thương, sự sẻ chia và ý thức trách nhiệm. Bởi chỉ khi con người biết sống vì nhau, biết chung tay gìn giữ môi trường sống, chúng ta mới có thể cùng nhau vượt qua mọi cuồng phong của thời đại.